

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

Developing the Model of Civil Society's Participation and Inspection to
Local Administrative Organizations in Loei Province

ธนภัทร ใจเย็น¹

Thanabhatra Jaiyen¹

Received: June 10, 2025

Revised: September 30, 2025

Accepted: October 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย ตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ โดยวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 ราย และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจและสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 485 ราย จากเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 10 แห่ง ใน 5 อำเภอ โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า ซึ่งมีค่าระดับความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.30

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาคประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมและขาดความกระตือรือร้นในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่อยู่ในฐานะเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์จากหน่วยงานรัฐ และถูกจัดตั้งหรือจัดตั้งตามข้อกำหนดของกฎหมาย สื่อมวลชนบางคนยังถูกอิทธิพลครอบงำจากนักการเมือง หรือข้าราชการ และบางคนอาจมีพฤติกรรมเรียกรับผลประโยชน์รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบบางหน่วยกลับไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษ แม้ว่าสถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบจะมีแนวโน้ม “ดีขึ้น” เนื่องจากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ ภาคประชาสังคมและเงื่อนไขของกฎหมายใหม่ ๆ ที่เปิดกว้างก็ตาม โดยประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.41) ในขณะที่ภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.54) 2) ปัจจัยด้านบทบาทของภาคประชาสังคม ด้านวัฒนธรรมทาง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Assistance Professor., Ph.D., Public Administration Program, Faculty of Social Science and Humanities,
Loei Rajabhat University. Email: thanabh09@gmail.com

การเมือง ด้านโครงสร้าง กฎหมายและนโยบาย ด้านภาวะผู้นำ และด้านผลประโยชน์จูงใจและการมีส่วนร่วมได้ ส่วนเสียมีสหสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูงทุกตัวโดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.91, 0.85, 0.84, 0.78, และ 0.77 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตามลำดับ 3) โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยได้ร้อยละ 85

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน, การตรวจสอบภาครัฐ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, จังหวัดเลย, โมเดลสมการโครงสร้าง

Abstract

This research aimed to study the problem and causes of civil society's participation and inspection to Local Administrative Organizations' operation in Loei province, exploring the factors effecting the participating and inspecting and developing the model of participating and inspecting. Mixed method research was applied with the in-depth interview of 10 key informants and quantitative study by stratified random sampling. A total of 485 cases were sampled including the electoral voters and the member of 10 local councilors in five districts of Loei province. The rating scale of questionnaire was employed as research instrument, which were leveled at 0.98 of reliability. The Structural Equation Modeling (SEM) technique were adopted for statistical testing with LISREL version 8.30.

The findings revealed that 1) Civil society in Loei province had lacked participating and inspecting and less active to local administrative organizations' operation. Most people would rather perform for getting benefits from state agencies and usually being organized by state officials or politicians. Some mass medias were dominated by politicians or civil servants, and involved in bribery and graft. Moreover, some monitoring and supervising agencies were powerless for law enforcement to the officials accused of illegal wrongdoings. However, the situation of civil society's participating and inspecting to local administrative organizations in Loei province had improved because of the increasing role of social medias, civil societies and new opened laws. The general people had participated and inspected to the local administrative organizations' operation by medium level ($\bar{X} = 3.46$). On the other hand, the civil society had participated and inspected to the local organizations' operation by high level ($\bar{X} = 3.54$). 2) The factors of Civil Society, People's Political Culture, Structure Law and Policy, Leadership, and Interest and Stakeholders were statistical significantly correlated with the Civil Society's Participation and Inspection to local administrative organizations in Loei province by high level and nearly high level ($r =$

0.91, 0.85, 0.84, 0.78, 0.77) respectively. 3) The five factors could collectively explain the civil society's participation and inspection to the local administrative organizations' operation in Loei province by 85 percent.

Keywords: Civil Society's Participation, Inspection, Local Administrative Organizations, Loei Province, Structural Equation Model.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” (Public Participation) ถือว่าเป็นแนวคิดที่เก่าแก่ อาจกล่าวได้ว่าประเทศที่ยึดถือระบอบประชาธิปไตยเสรี (Liberal Democracy) ต่างก็ยอมรับและเล็งเห็นความสำคัญของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นอย่างมากโดยบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย (สถาบันพระปกเกล้า, ออนไลน์ : 2557) สำหรับประเทศไทยหลังการ “ปฏิวัติ 2475” มาสู่ระบอบประชาธิปไตยมักจะประสบปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตลอดมา (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2545) เนื่องจากการเมืองมักจะถูก “ผูกขาด” และสืบทอดอำนาจโดยผู้นำกองทัพ (ทหาร) โดยการทำรัฐประหารโค่นล้มระบอบรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งอยู่เสมอ (ชาดา นนทวัฒน์, 2552) ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขาดตอนไม่ต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม หลังเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” (17-21 พฤษภาคม 2535) ส่งผลให้สังคมเรียกร้อง “การปฏิรูปการเมือง” (political reform) ซึ่งประเด็นสำคัญเรื่องหนึ่งคือนโยบาย “การกระจายอำนาจ” ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2546) เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าการปกครองท้องถิ่นไทยโดยเริ่มจากในปีพ.ศ. 2537 มีการตรา “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537” ยกฐานะสภาตำบลที่เป็น “การปกครองท้องที่” ขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ทั่วประเทศ และยกฐานะของ “สุขาภิบาล” ขึ้นเป็น “เทศบาล” ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ฉบับประชาชน) ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าด้วย “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Democracy) (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2549) โดยบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมตัดสินใจในโครงการที่อาจจะกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของชุมชน (ประชาพิจารณ์) ร่วมติดตามตรวจสอบ และมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมายได้ เป็นต้น ต่อมาบทบัญญัติดังกล่าวก็ยังปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 และ 2560

แม้ว่าแนวโน้มและทิศทางการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะเป็นมิติใหม่ก็ตาม แต่ผ่านมากกว่า 20 ปี สถานการณ์กลับเต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคทั้งในด้านของงบประมาณเงินอุดหนุนที่ไม่เป็นไปตามแผน รวมถึงปัญหาการถ่ายโอนภารกิจที่ล่าช้า นอกจากนี้ปัญหาการทุจริตประทุมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับปรากฏในหนังสือสารมวลชนอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามออกคำสั่งปลดนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 32 แห่ง อันเนื่องมาจากคดีการทุจริตสอบคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นพนักงานส่วนตำบล (ไทยรัฐออนไลน์,

2559) รวมถึงการเปิดเผย “สถิติร้องเรียนทุจริตในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในมือ ป.ป.ช. 6,200 เรื่องย้อนหลัง 5 ปี (THAIPULICA, ออนไลน์ : 2014) สำหรับในจังหวัดเลยพบว่า ศาลอุทธรณ์พิพากษาจำคุก 25 ปี อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในคดีเรียกรับเงินจากเจ้าหน้าที่ที่ขอโอนย้าย (สำนักข่าวอิสรာ,ออนไลน์ : 2566) นอกจากนี้กระบวนการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนในจังหวัดเลยที่เคยเป็นข่าวศึกโครมมากที่สุดได้แก่ กรณีการลอบสังหารครูประเวียร บุญหนัก อดีตนายกสมาคมครูจังหวัดเลย หน้าสถานีตำรวจอำเภอวังสะพุง ซึ่งเป็นแกนนำต่อต้านการให้สัมปทานโรงโม่หิน 3 แห่งในพื้นที่อำเภอวังสะพุงจังหวัดเลย (ประชาไท, ออนไลน์: 2557) และกลุ่มคนรักบ้านเกิดชุมชนคัดค้านเหมืองทองคำในอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย (ไทยพีบีเอส,ออนไลน์: 2560) จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า หากภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังจะสามารถป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ และช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานมีความโปร่งใส และมีธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น เช่น กิรพัฒน์ เขียนทองกุล (2556) ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองท้องถิ่นที่กำลังเกิดขึ้นหลังปี พ.ศ. 2540 มีส่วนช่วยส่งเสริม “การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และความเป็นพลเมือง” เกรียงไกร ปัญญาพงศธร (2561) พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการคอร์รัปชันในเทศบาลนครเกิดจากกลไกภาครัฐอ่อนแอโดยเฉพาะการตรวจสอบจากกลไกภายในและภายนอก รวมถึงค่านิยมของคนในสังคม ระบบอุปถัมภ์ ความอ่อนแอของภาคประชาชนในการต่อต้านคอร์รัปชัน งานวิจัยต่างประเทศของ ซูซี แม็ต นูรูดีน และคณะ (SuZie Mat Nurudin and et, al.,2015) พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสมากขึ้น และมีความสำคัญต่อการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย
2. เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

สมมติฐานวิจัย

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างกฎหมายและนโยบาย ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านผลประโยชน์จูงใจและมีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านภาวะผู้นำ ด้านบทบาทของภาคประชาสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย
2. รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยมีความสอดคล้องกับกลืน (goodness-of- fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตในด้านพื้นที่ ประชากร กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตในด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้แบ่งพื้นที่จังหวัดเลยออกเป็น 5 เขตโดยแต่ละเขตได้เลือกอำเภอเป้าหมายเขตละ 1 อำเภอ ได้แก่ กลาง (เมือง) เหนือ (เชียงคาน) ใต้ (ภูกระดึง) ตะวันออก (เอราวัณ) และตะวันตก (ด่านซ้าย) โดยแต่ละอำเภอได้คัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 2 แห่ง (ใหญ่และเล็ก) รวม 10 แห่ง

2. ขอบเขตในด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

2) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 10 ราย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประเภทรูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถตรวจสอบผลการวิเคราะห์ได้อย่างรอบด้าน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 ราย ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากผู้บริหารในองค์กรอิสระ ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง รวมจำนวน 485 ราย

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของอาร์.วี. เคริจซ์และ ดี. ดับเบิลยู. มอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan) (อ้างใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2546) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ทั้งนี้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางของHair et. al. (2010 อ้างใน ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2555) ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาดระหว่าง 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ในงานวิจัยนั้น ๆ ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 17 ตัว ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงเท่ากับ 340 ตัวอย่าง (20x17) และสอดคล้องกับนักวิจัยส่วนใหญ่ที่ยอมรับว่าการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นนั้นต้องการขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 300 รายขึ้นไป (Comrey & Lee, 2013., Tabachnick & Fidell, 2012 อ้างในรังสรรค์ โหมยาและคณะ, 2565)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย แบบสอบถามมีจำนวน 97 ข้อ โดยใน

จำนวนนี้มี 90 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ที่มีตำแหน่งตั้งแต่รองศาสตราจารย์ และ/หรือสำเร็จปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การยอมรับไว้ที่ระดับ 0.60 ขึ้นไป และได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ภายหลังได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 รายโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบ (Try-out) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมากถือมีความเที่ยงตรง

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 ราย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) จำนวน 3 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

4. เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ซึ่งสถิติพรรณนา ใช้ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อพิจารณาการกระจายตัวของข้อมูลและความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ขั้นสูง ส่วนสถิติอ้างอิง ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r Correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรตามโมเดลที่กำหนดเอาไว้ สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลเชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness-of-Fit Measurement) ใช้สถิติและดัชนีดังต่อไปนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) (1) สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) (2) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) (3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) (4) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) (5) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) และ (6) ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (CN)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามแนวทางของสุรางค์ จันทวานิช (2554) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยการเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องกันของข้อมูลจากแหล่งข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์เชิงวิชาการและการวิจัย: การวิจัยนี้มุ่งเน้นพัฒนาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Structural Equation Model) ถือเป็นการประยุกต์ใช้สถิติวิจัยขั้นสูงในงานด้านสังคมศาสตร์
2. ประโยชน์เชิงนโยบาย: ผลการวิจัยนำไปสู่การปรับปรุงข้อกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง
3. ประโยชน์เชิงการปฏิบัติ: ผลการวิจัยนำไปสู่การส่งเสริมข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐให้ตระหนักถึงความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” (Public Participation) ถือว่าเป็นแนวคิดที่เก่าแก่ซึ่งกำเนิดมาพร้อมกับแนวคิดประชาธิปไตย (Democracy) ในยุคกรีก-เอเธนส์ (Greek-Athene) ราว 500 ปีก่อนคริสตกาล (สมบัติ จันทรวงศ์, 2546) เรื่อยมาจนถึงการเมืองยุคสมัยใหม่ (Modern Age) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งนักปรัชญาการเมืองอย่างเช่น จอห์น ล็อก (John) และฌัก ฌาคส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ต่างก็ให้ความสำคัญกับความยินยอมหรือ “เจตนารมณ์ร่วม” (the general will) (พงศ์เพ็ญ ศุกุลดาภัย, 2547) สำหรับประเทศไทย แนวคิด “การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ” เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” (17-22 พ.ค.2535) เมื่อกระแสสังคมเรียกร้องให้มีการ “ปฏิรูปการเมือง” (political reform) และการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งนักวิชาการต่างเห็นพ้องกันว่ามีความสำคัญที่มุ่งเน้นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) ซึ่งถวิลวดี บุรีกุล (สถาบันพระปกครอง, ออนไลน์: 2561)

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วม นักวิชาการคนสำคัญอย่างอาร์นสไตน์ (Amsteine, 1989, อ้างถึงใน ชัยฤกษ์ วงษ์เจริญ, 2545: 49) ได้เสนอหลักการที่เรียกว่า “บันไดการมีส่วนร่วม” (participation ladder) 8 ขั้น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบเทียม (Pseudo-Participation or Non-Participation) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขึ้นถูกกระทำ (Manipulation) และขั้นที่ 2 ขึ้นบำบัดรักษา (Therapy) ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบพิธีการ หรือการมีส่วนร่วมบางส่วน (Degree of Tokenism or Partial Participation) ได้แก่ ขั้นที่ 3 ขึ้นรับฟังข่าวสาร (Information) ขั้นที่ 4 ขึ้นปรึกษา (Consultation) และขั้นที่ 5 ขึ้นปลอบใจ (Placation) และระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมที่อำนาจเป็นของประชาชน (Degree of Citizen Power) ได้แก่ ขั้นที่ 6 ขึ้นการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ขั้นที่ 7 ขึ้นการใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated Power) และขั้นที่ 8 ขึ้นการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) ถือว่าเป็นขั้นสูงสุด

โดยทั่วไปทฤษฎีการมีส่วนร่วมที่มักอ้างอิงถึงมีอยู่ 5 ทฤษฎีซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน ยุพาพร รูปงาม, 2545 และธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว, 2539) ได้เสนอเอาไว้ได้แก่ (1) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) แนวคิดนี้อ้างถึงผลงานของอับราฮัม เอช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ใน “ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) (2) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า หากมนุษย์มีขวัญกำลังใจดีก็必将ทำให้ผลการปฏิบัติงานสูง (3) ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) เชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่จะนำสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมเพื่อให้คนอยากอุทิศตนหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม (4) ทฤษฎีการสร้างภาวะผู้นำ

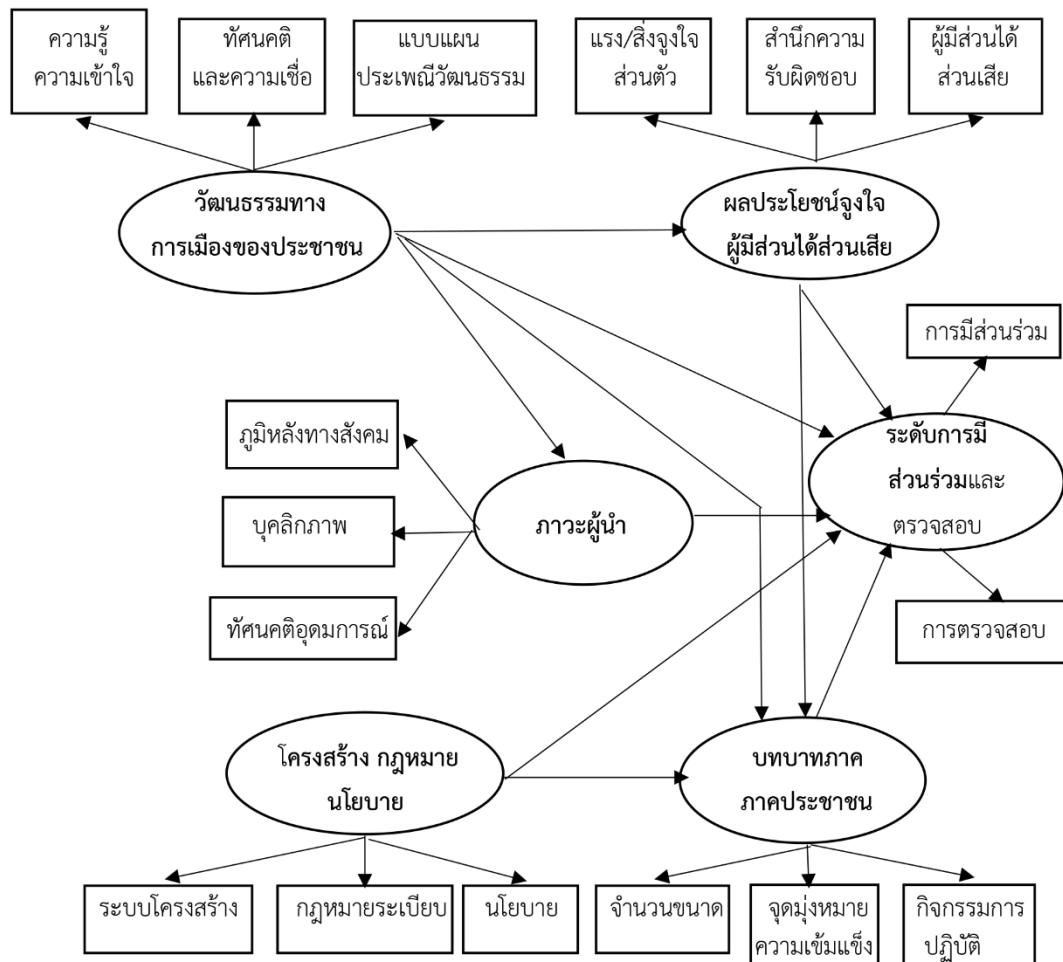
(Leadership) เชื่อว่าบุคลิกภาพ และอำนาจของ “ผู้นำ” จะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย และ (5) ทฤษฎีระบบบริหาร (Administration and Method) ใช้กฎหมาย และระเบียบเป็นเครื่องมือ

จากการศึกษาของปิยะนุช เงินคล้ายและคณะ(2563) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน (political culture) ปัจจัยด้านโครงสร้างและระเบียบกฎหมายในการเข้าไปมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านผลประโยชน์หรือการมีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders or interests) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (leadership) ได้แก่ ผู้นำหรือผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าม้งงานวิจัยจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมสาธารณะ (public participation) ว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น งานวิจัยของกริพัตน์ เขียนทองกุล (2556) ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองท้องถิ่นที่กำลังเกิดขึ้นหลังปี พ.ศ. 2540 มีส่วนช่วยส่งเสริม “ความเป็นพลเมือง” และ “การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม” เกรียงไกร ปัญญา พงศธร (2561) พบว่า สาเหตุของการคอร์รัปชันในเทศบาลนครเกิดจากกลไกภาครัฐอ่อนแอโดยเฉพาะการตรวจสอบ ค่านิยมของคนในสังคม ระบบอุปถัมภ์ ความอ่อนแอของภาคประชาชน

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่ได้แก่ ผลงานของไทยาโน มาซิยา, อาดรีโน มาเซนด้า และธานโดกา ซี เอ็น. เอส. วาเบนี (Tyanai Masiya, Adrino Mazenda and Thandokazi N.S. Gwabenai (2021) พบว่า แม้เทศบาลจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมสาธารณะในงานด้านงบประมาณแต่การเข้าร่วม (involvement) จำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อส่งเสริมการส่งมอบบริการของเทศบาลโดยมุ่งเน้นพลเมือง (citizen-focused service delivery) และงานของซูซี แม็ต นูรูดีน และคณะ (SuZie Mat Nurudin and et, al.,2015) พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสมากขึ้น

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ที่มา: สังเคราะห์จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย จำนวน 10 แห่ง รวม 485 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 465 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.87 ผลการวิจัยจำแนกตามประเด็นสำคัญเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหา สาเหตุ และระดับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย

ผลการวิจัยพบว่าที่ผ่านมาภาคประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมและขาดความกระตือรือร้นในการติดตามตรวจสอบโดยอยู่ในฐานะผู้รับผลประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงถูกจัดตั้งจากหน่วยงานภาครัฐตามเงื่อนไขของกฎหมายมากกว่า นอกจากนั้นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมมักจะกระทำตามกระแส

หรือแพ้ชั้นในลักษณะ “ไฟไหม้ฟาง” สื่อมวลชนบางกลุ่มบางคนยังถูกอิทธิพลครอบงำ หรือมีพฤติกรรม
เรียกรับผลประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและตรวจสอบ เช่น ศูนย์ดำรง
ธรรม หรือคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดกลับไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม
สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนมีแนวโน้ม “ดีขึ้น” เนื่องจากอิทธิพล
ของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ บทบาทของภาคประชาสังคม และเงื่อนไขของกฎหมายใหม่ ๆ ที่เปิดกว้าง
สำหรับระดับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของประชาชนทั่วไปต่อการบริหารงานขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) ในขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมและการ
ตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.54$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการ บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในจังหวัดเลยมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.76$) ปัจจัยด้านโครงสร้าง กฎหมายและ
นโยบาย ($\bar{X} = 3.55$) และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ($\bar{X} = 3.54$) ซึ่งอยู่ในระดับ
มากทุกปัจจัย ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's r correlation) ของตัวแปรสังเกตได้ที่มีผลต่อ
การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมและการปฏิบัติของภาคประชาสังคม ($r = 0.75$)
จำนวนและขนาดของภาคประชาสังคม ($r = 0.74$) และบทบาทความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม ($r =$
 0.71) อยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ระบุว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาค
ประชาชนมากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านบทบาทของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน (รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์)
ปัจจัยด้านกฎหมาย นโยบายของรัฐ และปัจจัยด้านภาวะผู้นำ

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของ ประชาชน ด้านโครงสร้าง กฎหมายและนโยบาย ด้านผลประโยชน์จูงใจและการมีส่วนได้ส่วนเสีย ด้าน ภาวะผู้นำ ด้านบทบาทของภาคประชาสังคมกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 6 ตัว อยู่ในช่วง 0.70-0.94 โดยค่า
สหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน กับ
โครงสร้าง กฎหมายและนโยบาย ($r = 0.94$) รองลงมาคือ บทบาทภาคประชาสังคมกับการมีส่วนร่วมและ
การตรวจสอบ ($r = 0.91$) และวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนกับบทบาทภาคประชาสังคม ($r =$
 0.87) โดยมีค่าอยู่ในระดับสูงทุกคู่ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาค
ประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยมากที่สุดได้แก่ บทบาทของ
ภาคประชาสังคม ($r = 0.91$) วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ($r = 0.85$) และโครงสร้าง กฎหมาย
และนโยบาย โดยทุกตัวมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05
(ดูตารางที่ 1)

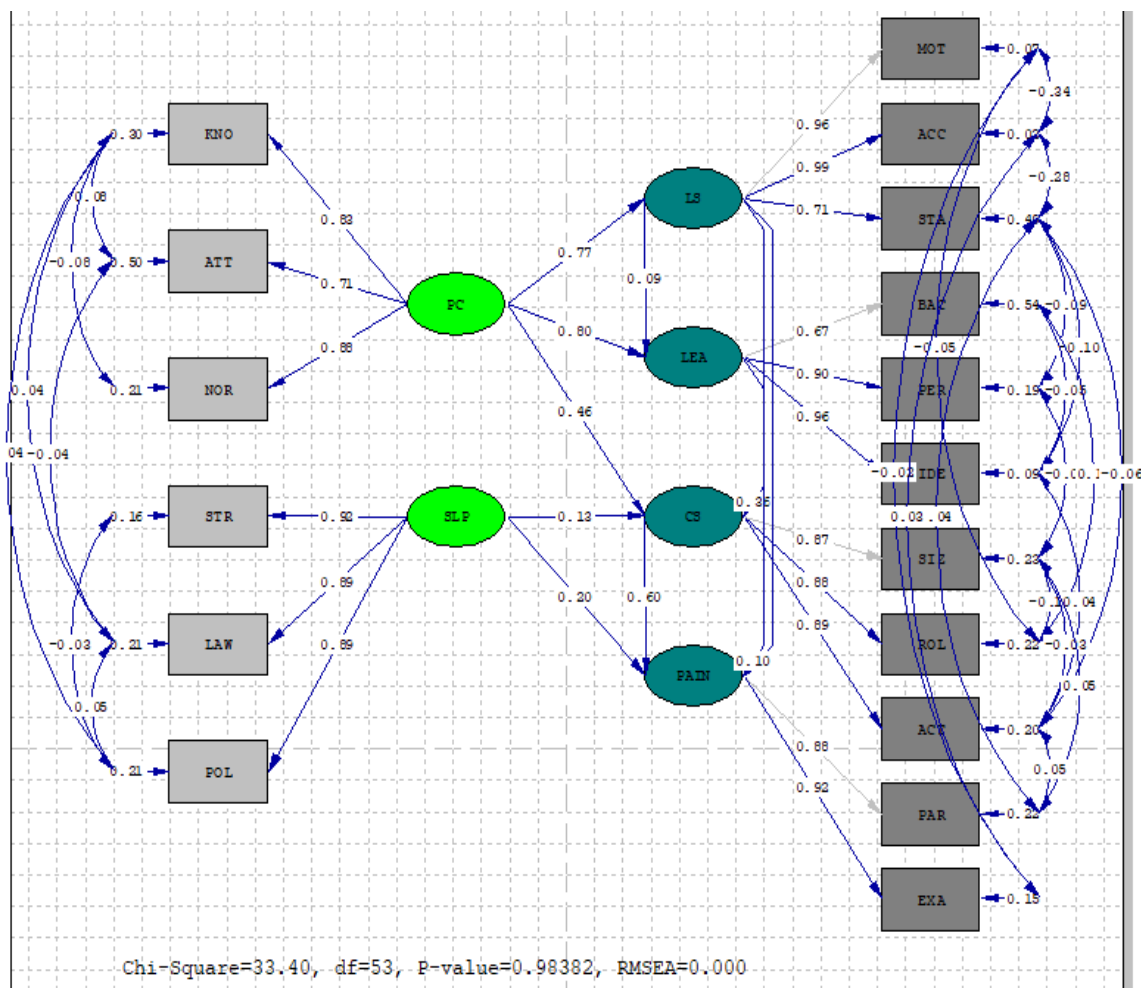
ตารางที่ 1 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	เมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix)					
	วัฒนธรรมทาง การเมือง	โครงสร้าง กฎหมาย และ นโยบาย	ผลประโยชน์ จูงใจและผู้มี ส่วนได้เสีย	ภาวะ ผู้นำ	บทบาท ภาค ประชา สังคม	การมีส่วนร่วม และการ ตรวจสอบ
วัฒนธรรมทาง การเมือง	1.00					
โครงสร้าง กฎหมาย และนโยบาย	0.94*	1.00				
ผลประโยชน์ จูงใจและผู้มีส่วนได้เสีย	0.77*	0.73*	1.00			
ภาวะผู้นำ	0.86*	0.81*	0.70*	1.00		
บทบาทภาคประชา สังคม	0.87*	0.83*	0.81*	0.76*	1.00	
การมีส่วนร่วมและการ ตรวจสอบ	0.85*	0.84*	0.78*	0.77*	0.91*	1.00

* $p \leq .05$

4. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับรูปแบบสมมติฐานการวิจัย พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีบ่งชี้ความกลมกลืน ดังนี้ (1) ค่าไค - สแควร์ (Chi - square) เท่ากับ 33.40 ที่องศาอิสระ (Degree of -freedom) เท่ากับ 53 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.98 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00 (2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 มีค่ามากกว่า 0.90 (3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 มีค่ามากกว่า 0.90 (4) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.00 มีค่าน้อยกว่า 0.05 (5) ค่ารากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 มีค่าน้อยกว่า 0.05 และ (6) ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 1122.68 มีค่ามากกว่า ≥ 200 โดยทุกข้อเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูภาพที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับรูปแบบสมมุติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว พบว่ามีค่าเป็นบวกและแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 สำหรับตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ สำนึกรับผิดชอบ (ACC = 0.99) รองลงมา ได้แก่ แรงจูงใจส่วนตัว (MOT = 0.96) และ ทัศนคติอุดมการณ์ (IDE = 0.96) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวบ่งชี้หรือค่า R^2 ซึ่งบอกค่าความแปรปรวนร่วมของตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.45 – 0.98 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้าง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.85 แสดงว่าตัวแปรสาเหตุสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 85 (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ภายนอกและภายในรูปแบบ

ตัวแปร สังเกตได้ ภายนอก	LAMDA X				ตัวแปร สังเกตได้ ภายใน	LAMDA Y			
	B	SE	t	R ²		B	SE	t	R ²
วัฒนธรรมทางการเมือง (PC)					ผลประโยชน์จูงใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (LS)				
KNO	0.83	0.04	21.29*	0.70	MOT	0.96	-	-	0.93
ATT	0.71	0.04	17.22*	0.50	ACC	0.99	0.05	19.53*	0.98
NOR	0.88	0.04	23.98*	0.79	STA	0.71	0.04	16.95*	0.50
โครงสร้าง กฎหมาย นโยบาย (SLP)					ภาวะผู้นำ (LEA)				
STR	0.92	0.04	25.21*	0.84	BAC	0.67	-	-	0.45
LAW	0.89	0.04	24.12*	0.79	PER	0.90	0.05	16.57*	0.81
POL	0.89	0.04	23.25*	0.79	IDE	0.96	0.06	16.88*	0.91
					บทบาทภาคประชาสังคม (CS)				
					SIZ	0.87	-	-	0.77
					ROL	0.88	0.04	21.35*	0.78
					ACT	0.89	0.04	25.14*	0.80
					การมีส่วนร่วมและตรวจสอบ (PAIN)				
					PAR	0.88	-	-	0.78
					EXA	0.92	0.03	28.46*	0.85
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้าง (R ²): LS = 0.60, LEA = 0.75, CS = 0.80, PAIN = 0.85									
$\chi^2 = 33.40$, $df = 53$, $p\text{-value} = 0.98$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.98$, $RMSEA = 0.00$, $RMR = 0.01$, $CN = 1122.68$									

* $p \leq .05$

5. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1) ปัจจัยด้านบทบาทของภาคประชาสังคม ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านโครงสร้างกฎหมายและนโยบาย ด้านภาวะผู้นำ และด้านผลประโยชน์จูงใจและการมีส่วนได้ส่วนเสียมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยโดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.91, 0.85, 0.84, 0.78, และ 0.77 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐาน

2) รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 33.40 องศาความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 53 และระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.98 (ไม่มีนัยสำคัญ) จึงยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ไปสู่การอภิปรายผลในประเด็นหลักได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) พบว่า ภาคประชาชนในจังหวัดเลยยังขาดการมีส่วนร่วมและขาดความกระตือรือร้นในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอยู่ในฐานะเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงถูกจัดตั้งหรือแต่งตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมมักจะกระทำตามกระแสหรือแฟชั่นในลักษณะ “ไฟไหม้ฟาง” สื่อมวลชนบางกลุ่มบางคนยังถูกอิทธิพลครอบงำ หรืออาจจะมีพฤติกรรมเรียกรับผลประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและตรวจสอบ เช่น ศูนย์ดำรงธรรม หรือคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดกลับไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษที่แท้จริง อย่างไรก็ตามปัจจุบันสถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนโดยทั่วไป “ดีขึ้น” สาเหตุเกิดจากกฎหมาย ระเบียบเปิดช่องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ข้อกำหนดเรื่องความสุจริตและโปร่งใส (ITA) ของหน่วยงานภาครัฐ และบทบาทของภาคประชาชนผ่านอิทธิพลของ “สื่อสังคมออนไลน์” (Social medias) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจและสัมภาษณ์อย่างจากสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง พบว่าการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) สอดคล้องกับงานวิจัยของอาหวัง ล่านุ้ย และบัดินท์ เดเบาะจาโก (2564) ที่พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบาง อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาสอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) และงานของสิทธิธินันท์ วารุณสหรัชมณ (2559) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจและด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยหลายชิ้นกลับพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำ ได้แก่ งานของมัสลิน รัตนภูมิ (2554) พบว่าบทบาทของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง และทิสปาโมกข์ ปรัชญากิจ (2556) พบว่าภาคประชาชนไม่ได้มีบทบาทในการกำกับตรวจสอบอย่างแท้จริงเพราะโอกาสที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เอื้อต่อการเข้าไปทำหน้าที่ของภาคประชาชน งานวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ งานของสตีฟานี แม็คนัลตี้ (Stephanie McNulty, 2023) พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในประเทศเปรูกำลังเกิดเสียงเรียกร้องของภาคประชาชนมากขึ้นแต่ทว่าเสียงเรียกร้องเหล่านี้มีข้อจำกัด จึงส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถูกจำกัดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทขององค์กรนอกภาครัฐ (Non-governmental organizations)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย

จากผลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยอยู่ในระดับสูง และค่อนข้างสูงทุกตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.77-0.91 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงที่สุดคือ บทบาทของภาคประชาสังคม ($r = 0.91$) รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ($r = 0.85$) และโครงสร้าง กฎหมายและนโยบาย ($r = 0.84$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ปัญญาพงศธร (2561) ที่พบว่า สาเหตุของการเกิดคอร์รัปชันในเทศบาลนครเกิดจากค่านิยมของคนในสังคม ระบบอุปถัมภ์ และความอ่อนแอของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม งานของธนภัทร ใจเย็น (2564) พบว่า ปัจจัยด้านการตรวจสอบจากองค์กรอิสระ และภาคประชาชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.70$ และ 0.69) และมีสินี รัตนภูมิ (2554) พบว่า ยุทธศาสตร์การสร้างกลุ่มประชาสังคมทั้ง 7 ด้านส่งผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เป็นต้น งานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ เฮเลน่า คอตเลอร์และคณะ (Helena Cotler and et, all., 2022) พบว่า องค์กรภาคประชาสังคมใช้การรณรงค์ให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของระบบนิเวศวิทยาลุ่มน้ำของเมือง และช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของเทศบาล งานของไบรอัน แวมพ์เลอร์ (Brian Wampler, 2012) พบว่า ผู้นำในองค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) มีบทบาทช่วยลดทอนวิธีปฏิบัติแบบประเพณีดั้งเดิม และยังช่วยเพิ่มพูนอำนาจของพลเมืองและส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และงานของโซลิลีส์ จี.งัมเบลล่า (Xolisile G. Ngumbela, 2023) พบว่า องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญ (major role) ในพื้นที่สาธารณะเพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการขับเคลื่อนนโยบาย เป็นต้น

สำหรับปัจจัยด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของอรวรรณ สว่างอารมณ์ (2563) ที่พบว่าพลเมืองรุ่นเจนเอเรชั่นวาย (Generation Y) และเจนเอเรชั่นแซด (Generation Z) มีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเข้าใกล้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (the participant political culture) มากกว่าพลเมืองรุ่นเบบี้บูมเมอร์ส และเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกล่าที่แตกต่างกัน งานของยาดี ซาเทรียดี, ซารินา ยูซุฟ และโรสแลน อาลี (Yadi Satriadi, Sarina Yusuf and Roslan Ali, 2021) พบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนปัจจัยด้านโครงสร้าง กฎหมายและนโยบายสอดคล้องกับงานของกิริพัฒน์ เขียนทองกุล (2556) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองท้องถิ่นที่กำลังเกิดขึ้นหลังปี 2540 มีส่วนช่วยส่งเสริม “ความเป็นพลเมือง” และ “การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม” และงานของเย เซ็ง, เคซิน และเซินเหม่า (Ye Zheng, Kexin Qin and Zhenmiao Li, 2023) พบว่า หากโครงสร้างระบบบริหารของรัฐบาลมีทัศนะมองโลกในแง่ดี ก็จะช่วยส่งเสริมให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมสาธารณะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย ตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ และการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ โดยวิธีวิจัยแบบผสม(Mixed method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสำรวจและสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 แห่ง ใน 5 อำเภอ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 485 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัยพบว่าสถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลย “ดีขึ้น” เนื่องจากบทบาทของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ภาคประชาสังคมและเงื่อนไขของกฎหมาย โดยประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมและตรวจสอบในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) ส่วนภาคประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบในระดับมาก($\bar{X} = 3.54$) ปัจจัยด้านบทบาทของภาคประชาสังคม ด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านโครงสร้าง กฎหมายและนโยบาย ด้านภาวะผู้นำ และด้านผลประโยชน์จูงใจ และการมีส่วนได้เสียมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูงทุกตัวโดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.91, 0.85, 0.84, 0.78, และ 0.77 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตามลำดับ โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของภาคประชาชนต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเลยได้ร้อยละ 85

ข้อเสนอแนะประกอบไปด้วยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปฏิบัติ และการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: ได้แก่ แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ “คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง” โดยเฉพาะตำแหน่งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มบทบัญญัติที่ว่า “เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์” หรือเพิ่มลักษณะต้องห้าม เช่น “ต้องไม่อยู่ระหว่างถูกจับกุมและสอบสวน หรือตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาแผ่นดิน” เป็นต้น รวมถึงการอุดช่องว่างมิให้ใช้ดุลยพินิจแบบเบ็ดเสร็จในกรณีการจัดซื้อจัดจ้าง และ “ยกเลิก” โครงการที่สุ่มเสี่ยงต่อการทุจริต หรือหาคะแนนเสียง ที่เรียกว่าโครงการ “ประชานิยม” (populism)

2) ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่มุ่งเน้นการยกย่อง “คนดี” โดยจัดให้มีโครงการฝึกอบรมวินัย คุณธรรมจริยธรรมเพื่อกล่อมเกลาเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ และพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

3) ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัย ได้แก่ ควรมีการวิจัยต่อยอดให้ครอบคลุมพื้นที่เป็นรายภาค หรือเฉพาะ องค์กรและควรมุ่งเน้นเชิงคุณภาพ (Qualitative study) และรายกรณี (Case study) ให้มากขึ้น เนื่องจากปัญหาระหว่าง “ระบบ” กับ “ตัวบุคคล” ซึ่งจำเป็นต้องไปด้วยกันโดยจะต้องอยู่ภายใต้การ

ตรวจสอบได้ (Accountability) ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.โรเบิร์ต คิลสการ์ด (ลิขิต ชีรเวคิน, 2549: ออนไลน์) “Power tends to corrupt, absolute power corrupts absolutely”

เอกสารอ้างอิง

- กิริพัฒน์ เขียนทองกุล. (2556). *การสร้างความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาสังคมผ่าน การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น*. รวมบทความวิชาการและงานวิจัยการประชุม วิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 14 (2556). อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟ เซ็ต.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2546). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เกรียงไกร ปัญญาพงศธร. (2561) “การคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย: ศี ก ษ า กรณิเทศบาลนคร” *วารสารราชภัฏกรุงเทพ* ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2561).
- จักษ์ พันธุ์เพชร. (2549). *การเมืองการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: พันธุ์ป.
- ชัยฤกษ์ วงษ์เจริญ. (2545). *การวางแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน*. (คุุณินพนธ์การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาดา นนทวัฒน์(บรรณาธิการและเรียบเรียง). (2552). *13 กฎ 1 ปฏิวัติ 12 รัฐประหารในวังวนเก้าอี้ ผู้นำชาติ*. กรุงเทพฯ: ยิปซีกรุ๊ป จำกัด.
- ทิสปาโมกข์ ปรัชญา. (2556). บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับตรวจสอบองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. *การศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองการปกครองท้องถิ่น*. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนภัทร ใจเย็น (2564). รูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส ของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคสังกัดกระทรวงมหาดไทยในเขตจังหวัดเลย. *วารสารรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1)
- ธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว. (2539). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจการศูนย์การเรียนรู้ เยาวชนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์เยาวชนต่อต้านยาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. (ภาค นิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธเนศวร เจริญเมือง. (2545). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540 (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2555). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลริสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. (2563). “การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนา ท้องถิ่น” *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)* 23(1).
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. (2547). *ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- มัสลิน รัตนภูมิ. (2554). *บทบาทของประชาสังคมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลปริก อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รังสรรค์ โฉมยา และคณะ (2565). *วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้น*. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 28(2)
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2549). *เรียนรู้จากปัญญาของลอร์ด แอคตัน*. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9490000115969>. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2568.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. จาก [wiki.kpi.ac.th/index .php? title การมีส่วนร่วมของประชาชน](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน). สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2566.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ 2560* จาก [wiki.kpi.ac.th/index. php? Title = การมีส่วนร่วมของประชาชน](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?Title=การมีส่วนร่วมของประชาชน). สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2566.
- สมบัติ จันทรวงศ์.(2546). *ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น: บทวิเคราะห์ไฮเกอติส*. กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สิทธิธันธ์ วารุณสหรัชน. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม*. เอกสารการค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการเมืองการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อकिन รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- อรรธรณ สว่างอารมณ์ (2564). *การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น: กรณีศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. *วารสารพัฒนาสังคม*. 23 (1).
- อาหวัง ล่านุ้ยและบัดินท์ เดเบาะจาโก. (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ องค์การ บริหารส่วนตำบลบาง อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. จาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/Handle/201617893>. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2566.
- Cotler, Helena, et, all. (2022). “ Environmental Governance in Urban Watersheds: The Role of Civil Society Organizations in Mexico”. *Sustainability*, 14, 2. <https://doi.org/10.3390/su14020988>.
- Masiya, Tyanai., Mazenda, Adrino., and Gwabeni, Thandokazi N.S. (2021). “Participatory budgeting in a South African local municipality”. *International Journal of*

Management Practice, 14 (3).

McNulty, Stephanie. (2023). Participatory Democracy? Exploring Peru's Efforts to Engage Civil Society in Local Governance. *Latin American Politics and Society*, 55(3).

Ngumbela, Xolisile G. (2023). Examining the role played by civil society organizations in the Amatole District Municipality in the Eastern Cape Province: opportunities and constraints. *International of Sustainable Society*. 15(1).

Nurudin, SuZie Mat., and et, al. (2015). Public Participation Process at Local Government Administration: A Case Study of the Seremban Municipality Council, Malaysia. *Procedia – Social and Behavioral Science*.

Satriadi, Yadi., Yusuf, Sarina and Ali, Roslan. (2021). Understanding the Voter's Behavior as an Effort to Increase Publics' Political Participation in Indonesia. *International Journal of Research in Business and Social Science*. DOI:10.6007/IJARBS/v11-i2/9192.

Wampler, Brian. (2012). “ Entering the State: Civil Society Activism and Participatory Governance in Brazil”. *Political Studies*, 60.

Zheng, Ye., Qi, Kexin., and Li, Zhenmiao. (2023). The relationship between public participation willingness, public participation behavior, and innovative city construction performance”. *International Journal of Data Science*. 7(4)